ԱՓ 08/05-03

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ

Համաշխարհային Բանկի և Հայաստանի Հանրապետության փոխհարաբերությունները

(2004թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ)

Հեղինակ՝

Մարգարիտ Մամիկոնյան

Դրամավարկային քաղաքականության վարչություն

ԵՐԵՎԱՆ 2005

Բովանդակություն

Ընդհանուր տեղեկատվություն 3

Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկ /IBRD/5

Զարգացման միջազգային ընկերակցություն (IDA) 7

Միջազգային ֆինանսական կորպորացիա /IFC/ 24

Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալություն /MIGA/ 26

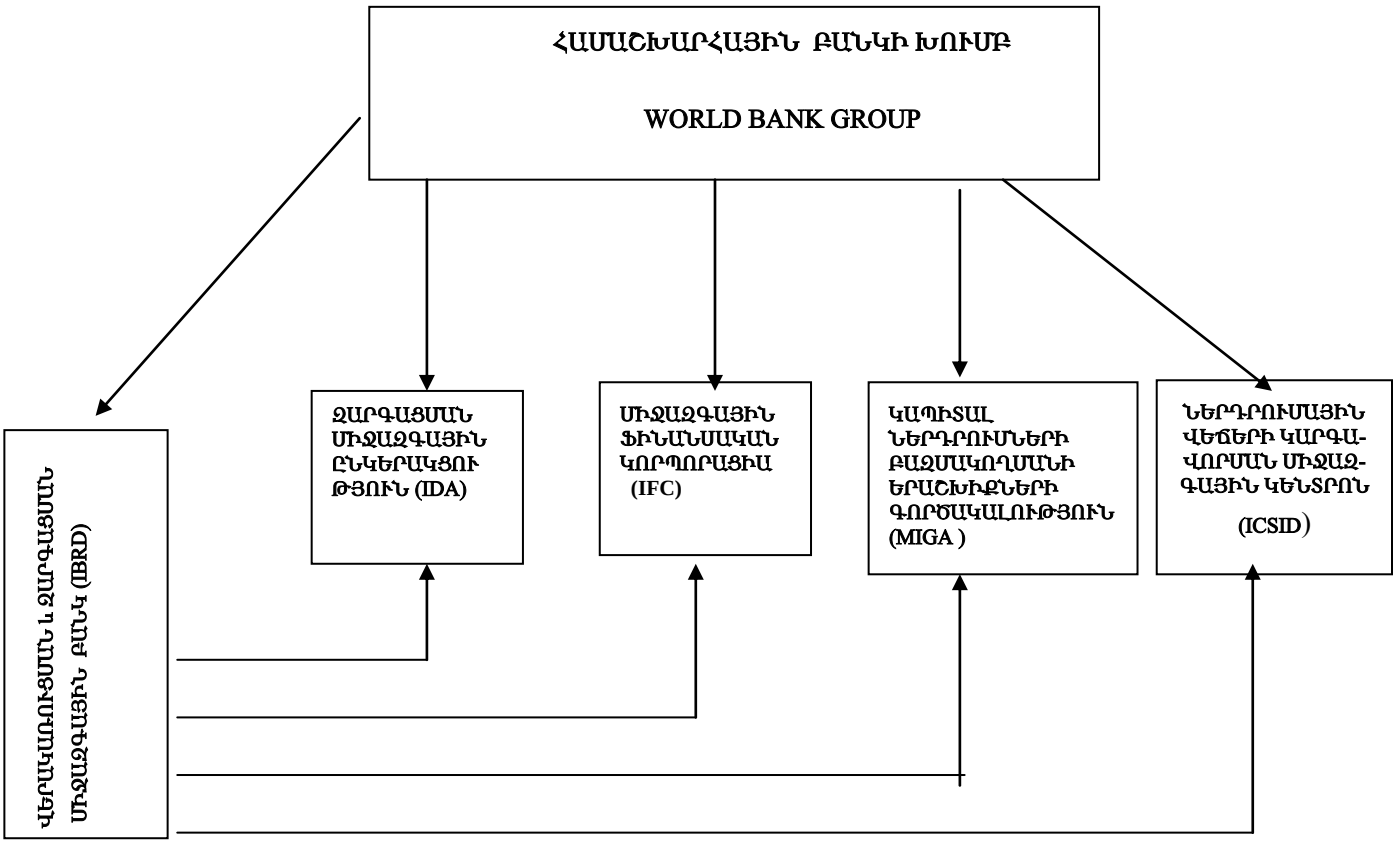
Ներդրումային վեճերի կարգավորման միջազգային կենտրոն (ICSID) 28

Հայաստանում Համաշխարհային բանկի 1993-2004թթ. ծրագրերի գնահատականը և հետագա ռազմավարությունը 29

Գրականության ցանկ 33

Ընդհանուր տեղեկատվություն[1]

Հայաստանի Հանրապետությունը անդամակցում է Համաշխարհային Բանկի խմբի բոլոր հինգ կազմակերպություններին՝ Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկին /IBRD/, Զարգացման միջազգային ընկերակցությանը /IDA/, Միջազգային ֆինանսական կորպորացիային /IFC/, Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալությանը /MIGA/ և Ներդրումային վեճերի կարգավորման միջազգային կենտրոնին (ICSID)[2]:

Հայաստանը անդամակցում է Համաշխարհային բանկին 1992թ.-ի ապրիլից: Այդ ժամանակից ի վեր Համաշխարհային Բանկի խմբի կազմակերպությունները Հայաստանին ոչ միայն տրամադրել են ֆինանսական զգալի աջակցություն, այլև մատուցել են վերլուծական և խորհրդատվական ծառայություններ: 2004թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Համաշխարհային Բանկի խմբի կազմակերպությունները Հայաստանին տրամադրել են

[1]Այս հրապարակումը նոր տվյալներով լրացնում է լրացնում է ՀՀ կենտրոնական բանկի 2000թ.-ի 1-ին եռամսյակի տեղեկագրում տպագրված «Համաշխարհային Բանկ» նյութը:

[2]«Համաշխարհային բանկի խումբ» տերմինը ներառում է բոլոր հինգ կազմակերպությունները, մինչդեռ «Համաշխարհային բանկ» տերմինը վերաբերվում է դրանցից երկուսին՝ Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկին (IBRD) և Զարգացման միջազգային ընկերակցությանը (IDA):

826.9 մլն դոլարի վարկեր, իրականացրել են 5.2 մլն դոլարի բաժնետիրական ներդրում և տրամադրել են 2.7 մլն դոլարի երաշխիք (տե՛ս աղ. 1):

Աղ. 1. Հայաստանում Համաշխարհային բանկի խմբի կազմակերպությունների գործող ծրագրերը (2004թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ)

Համաշխարհային բանկի խմբի կազմակերպության անվանումը	*Բնագավառը*	*Ծրագրերի քիվը*	*Վարկ, մլն. ԱՄՆ դոլար*	*Կապիտալ, մլն. ԱՄՆ դոլար*	*Երաշխիք, մլն. ԱՄՆ դոլար*
Վերականգնման և Զարգացման միջազգային բանկ (IBRD)	*Պետական*	*1*	*12.0*		
Զարգացման միջազգային ընկերակցություն (IDA)	*Պետական*	*29*	*810.9*		
Միջազգային ֆինանսական կորպորացիա (IFC)	*Մասնավոր*	*3*	*4.0*	*5.2*	
Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալություն (MIGA)	*Մասնավոր*	*1*			*2.7*
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		*34*	*826.9*	*5.2*	*2.7*

Հայաստանում իր գործունեության գրեթե տասնհինգ տարիների ընթացքում Համաշխարհային բանկը, ԱՄՀ-ի և այլ դոնորների հետ միասին, զգալիորեն աջակցել է երկրում մակրոտնտեսական կայունության հաստատմանը, օգնել է Հայաստանին անցնելու նոր, շուկայական տնտեսավարման մեխանիզմների և զարգացնելու մասնավոր ու ձեռնարկատիրական նախաձեռնությունները, մեծապես նպաստել է օրենսդրական կարգավորումների դաշտի զարգացմանը, իրավական և դատական բարեփոխումների ընթացքին: Թեև աղքատության մակարդակը ըստ Համաշխարհային բանկի կրճատվել է ոչ ցանկալի չափով, սակայն բանկն ակտիվորեն աջակցել է բնակչության անապահով խմբի կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված սոցիալական նպաստների նոր համակարգի ներդրմանը: Համաշխարհային բանկը նաև զգալի ազդեցություն է ունեցել էներգետիկայի ոլորտի բարեփոխումների գործում: Տրանսպորտի և գյուղատնտեսության բնագավառում Համաշխարհային բանկը խոշոր ներդրումներ է իրականացրել ճանապարհացանցի և ոռոգման համակարգի վերականգնման նպատակով, սակայն դեռևս զգացվում է լրացուցիչ ֆինանսավորման պահանջ՝ դրանք ավարտին հասցնելու համար: Համաշխարհային բանկի աջակցության ծրագրերը նպաստել են նաև Հայաստանում մասնավոր հատվածի զարգացմանը, հատկապես սեփականաշնորհման գործընթացին, սակայն դեռևս բավականին անելիքներ կան բիզնես միջավայրը բարելավելու և նոր աշխատատեղեր ապահովող փոքր և միջին ձեռնարկությունների ստեղծումը խթանելու գործում:

Հայաստանում Համաշխարհային բանկի գործունեության ներկայիս ռազմավարությունը ներառում է՝

- մակրոտնտեսական կայունության ամրապնդում,
- մասնավոր հատվածի զարգացման խթանում՝ հետագա կառուցվածքային բարեփոխումների իրականացման, ֆինանսական, իրավական ու դատական համակարգերի ամրապնդման, ինչպես նաև էներգետիկայի, տրանսպորտի և ջրամատակարարման հետ կապված հիմնախնդիրների լուծմանը աջակցելու միջոցով,
- բարեփոխումների սոցիալական ուղղվածության ուժեղացում և աղքատության կրճատմանն աջակցում՝ սոցիալական ապահովության, առողջապահության ու կրթության համակարգերի ամրապնդման միջոցով:

Համաշխարհային Բանկի խմբի բոլոր հաստատությունների ֆինանսական տարին սկսվում է հուլիսի 1-ից և ավարտվում՝ հաջորդ տարվա հունիսի 30-ին:

Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկ /IBRD/

Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկը (այսուհետև՝ ՎԶՄԲ) կազմավորվել է 1945թ.-ին: ՎԶՄԲ-ի կազմի մեջ մտնում են 184 երկիր՝ աշխարհի գրեթե բոլոր երկրները:

ՎԶՄԲ-ի գլխավոր նպատակներն են՝ ***աղքատ-երկրներում կայուն տնտեսական զարգացման խթանումը և աղքատության կրճատումը***, որոնց իրագործման համար ՎԶՄԲ-ն վարկեր, երաշխիքներ է տրամադրում և ոչ վարկային վերլուծական ու խորհրդատվական ծառայություններ է մատուցում այդ երկրներին: ՎԶՄԲ-ն վարկավորում է 1 շնչի հաշվով միջին (ցածրից բարձր) եկամուտ[3] ունեցող և վարկունակ երկրներին: Այս կազմակերպության վարկային միջոցներն օգտագործվում են զարգացման այնպիսի ծրագրերի ֆինանսավորման համար, ինչպիսիք են մայրուղիների, դպրոցների և հոսպիտալների կառուցումը: Բանկը ֆինանսավորում է նաև այն ծրագրերը, որոնց օգնությամբ կառավարությունները վերափոխում են իրենց տնտեսությունների կառավարման ձևը:

ՎԶՄԲ-ի վարկային գործառնությունների հիմքում ընկած են հետևյալ սկզբունքները՝

3Համաձայն Համաշխարհային բանկի դասակարգման, ցածր եկամուտ ունեցող երկրներ են համարվում բնակչության 1 շնչի հաշվով 865 ԱՄՆ դոլար կամ պակաս եկամուտ ունեցող երկրները: Տե՛ս http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTDEBTDEPT/0,,contentMDK:20260732~menuPK:531717~pagePK:64166646~theSitePK:469043,00.html.

- ՎԶՄԲ-ն վարկավորում է անդամ-երկրների կառավարություններին կամ մասնավոր ձեռնարկություններին,
- վարկերը տրամադրվում են տվյալ երկրի կառավարության երաշխավորությամբ և ուղղվում են տնտեսական զարգացման ծրագրերի ֆինանսավորմանը,
- վարկերը տրամադրվում են միայն այն դեպքում, երբ եկամուտների անբավարարության պատճառով փոխառու երկիրը հնարավորություն չունի որևէ մասնավոր աղբյուրից ներգրավել վարկեր շուկայական տոկոսադրույքներով,
- վարկերը տրամադրվում են ՎԶՄԲ-ի փորձագիտական հանձնաժողովի դրական գնահատականի և համաձայնության դեպքում,
- վարկային միջոցների օգտագործումը խիստ նպատակային է և իրականացվում է փուլերով:

Տարիների ընթացքում կուտակած եկամուտը և բարձր վարկանիշը (AAA) ՎԶՄԲ-ին հնարավորություն է տալիս ֆինանսավորել բազմաթիվ զարգացման ծրագրեր և ապահովել իր ֆինանսական ամրությունը: Թողարկելով պարտատոմսեր, ՎԶՄԲ-ն կապիտալի շուկաներից փոխառում է էժան միջոցներ և անդամ-երկրներին առաջարկում մատչելի պայմաններով: Վարկերը տրամադրվում են 15-20 տարի ընդհանուր ժամկետով, այդ թվում 3-5 տարին համարվում է արտոնյալ ժամկետ, որի ընթացքում հիմնական գումարի մարումներ չեն իրականացվում:

ՎԶՄԲ-ն սովորաբար ֆինանսավորում է վարկավորվող ծրագրերի ընդհանուր արժեքի 30 տոկոսը, իսկ տվյալ ծրագրի գծով մնացած ծախսերը ֆինանսավորվում են ներքին կամ արտաքին այլ աղբյուրների հաշվին: Մինչև 2004թ.-ի հունիսի 30-ը ՎԶՄԲ-ն հավանություն էր տվել 129 երկրի շուրջ 342 մլրդ դոլար արժողությամբ վարկային ծրագրերի (բացառությամբ չեղյալ համարվածները), որոնց ավելի քան 90 տոկոսը միջին և երկարաժամկետ փոխառություններ են: 2004 ֆինանսական տարում ֆինանսավորվել են 11 մլրդ դոլար ընդհանուր արժողությամբ 87 նոր ծրագրեր 33 երկրում[4]:

ՎԶՄԲ-ն տեղական և օտարերկրյա կապիտալի գործունեության համար նպաստավոր ներդրումային միջավայր ստեղծելու նպատակով ֆինանսավորում է նաև էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի և ենթակառուցվածքային այլ ճյուղերի զարգացման հեռանկարային ծրագրերը:

2004թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Բանկի հայտարարած կանոնադրական կապիտալը կազմում էր 1,581,724 բաժնետոմսեր, որից փաստացի բաժանորդագրված էր

[4] Տե՛ս IBRD Management's Discussion and Analysis: June 30, 2004, էջ 3-8: (http://treasury.worldbank.org/web/pdf/IBRD_MD&AJune2004.pdf)

1,572,661 բաժնետոմս՝ 189.718 մլրդ դոլար ընդհանուր արժողությամբ: Յուրաքանչյուր բաժնետոմս ունի 100,000 ՀՓԻ անվանական արժեք, որը հաշվարկվում է 1974թ.-ի հուլիսի 1-ի դրությամբ ԱՄՆ դոլար/ՀՓԻ փոխարժեքով (1.20635), այսինքն՝ յուրաքանչյուր բաժնետոմսի անվանական արժեքը կազմում է 120,635 ԱՄՆ դոլար[5]:

Հայաստանը ՎԶՄԲ-ին անդամակցում է 1992 թ.-ի սեպտեմբերի 16-ից: 2004թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Հայաստանի բաժնեմասը ՎԶՄԲ-ում կազմում էր 1139 բաժնետոմս՝ 137.4 մլն դոլար ընդհանուր արժողությամբ: Պարտադիր վճարման է ենթակա 5.9 մլն դոլար (4,3%), իսկ մնացած 131.5 մլն դոլարը Հայաստանի կողմից պետք է վճարվի ՎԶՄԲ-ի պահանջի դեպքում: Հայաստանի քվեների թիվը կազմում է 1,389 ձայն, որը ընդհանուր քվեների թվի 0.09 %-ն է[6]: Նախկինում (1992թ.-ի սեպտեմբերի 15-ին, 1996թ.-ի մայիսի 5-ին և 1998թ.-ի հունիսի 29-ին, 2002թ.-ի հոկտեմբերի 7-ին) տրամադրված չորս պարտամուրհակների փոխարեն Հայաստանի Հանրապետությունը 2004թ.-ի նոյեմբերի 17-ին ՎԶՄԲ-ին տրամադրել է մեկ պարտամուրհակ 2,864,884,761.00 դրամ արժողությամբ:

1993թ.-ի ապրիլի 7-ին ՀՀ կառավարության և ՎԶՄԲ-ի միջև կնքվել է 12 մլն. դոլարի վարկային պայմանագիր **(Institution Building Loan)**՝ տնտեսության կայունացմանը և անհրաժեշտ ինստիտուտների հիմնմանը: Վարկի օգտագործված մասի դիմաց տոկոսավճարի հաշվարկման համար հիմք է ընդունվել Լոնդոնյան միջբանկային 6-ամսյա դեպոզիտների առաջարկի տոկոսադրույքը (LIBOR+ 0.8%):

Վարկային ծրագրի ժամկետայնության, վարկային միջոցների բաշխման և հիմնական գումարի մարումների մասին հանգամանալից տեղեկատվությունը ներկայացված է աղյուսակ 2-ում:

Զարգացման միջազգային ընկերակցություն (IDA)

Զարգացման միջազգային ընկերակցությունը (այսուհետև՝ Ընկերակցություն) հիմնադրվել է 1960թ.-ին: Ընկերակցության կազմի մեջ մտնում են 165 երկիր:

Ի տարբերություն ՎԶՄԲ-ի, Ընկերակցության գործունեությունը կրում է համալրող բնույթ: Այն կոչված է ***աջակցելու համեմատաբար աղքատ և վարկունակության պակաս ունեցող երկրների տնտեսական զարգացմանն ու կենսամակարդակի բարձրացմանը,*** այսինքն՝ այն երկրներին, որոնք տնտեսական զարգացման ցածր մակարդակի պատճառով ի վիճակի չեն օգտվել ՎԶՄԲ-ի կամ Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի

[5]Տե՛ս նույն տեղում, էջ 18:
[6] Տե՛ս IBRD Financial Statements: June 30, 2004, էջ 53:

ֆինանսական աջակցությունից: 2004 ֆինանսական տարում այդ երկրների թվին են դասվել 1 շնչի հաշվով մինչև 865 ԱՄՆ դոլար ՀՆԱ ունեցող երկրները՝ որոշ վերապահումներով[7]:

Ընկերակցությունը վարկեր է տրամադրում միայն անդամ-երկրների կառավարություններին: Հիմնադրման օրվանից մինչ օրս Ընկերակցությունը անդամ-երկրներին տրամադրել է 151 մլրդ դոլարի վարկային միջոցներ: 2004 ֆինանսական տարում Ընկերակցությունը 62 երկրներում ֆինանսավորել է 158 նոր ծրագրեր՝ 9 մլրդ դոլար ընդհանուր արժողությամբ, որից 1.7 մլրդ դոլարը՝ դրամաշնորհների ձևով:

2004թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Ընկերակցության անդամների բաժանորդագրական վճարներն ու հատկացումները կազմում էին 117.928 մլրդ ԱՄՆ դոլար:

Հայաստանը անդամակցում է Ընկերակցությանը 1993թ.-ի օգոստոսի 25-ից: 2004թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Հայաստանի բաժնեմասը Ընկերակցության բաժանորդագրական կապիտալում կազմում էր 584,000 ԱՄՆ դոլար: Հայաստանը 1998թ.-ի մայիսի 19-ին Ընկերակցությանը տրամադրել է մեկ հասարակ, անտոկոս պարտամուրհակ՝ 4,363,016 ՀՀ դրամ արժողությամբ: Հայաստանի քվեների թիվը կազմում է 5317 ձայն, որը ընդհանուր քվեների թվի 0.04%-ն է[8]:

1992-2003թթ.-երի ընթացքում Ընկերակցության կողմից Հայաստանում իրացվել են 29 վարկային ծրագրեր՝ 810.9 մլն դոլար ընդհանուր գումարով (տե՛ս աղյուսակ 1): 2004թ.-ի ընթացքում Համաշխարհային Բանկի Տնօրենների Խորհուրդը հավանություն է տվել ևս 10 վարկային ծրագրերի՝ 157.9 մլն դոլար արժողությամբ: Սինչև 2000թ.-ի դեկտեմբեր ամիսը ստորագրված վարկերը Հայաստանի կառավարությանը տրամադրվել են 35 տարի, իսկ դրանից հետո՝ 40 տարի ժամկետով: Վարկերն անտոկոս են: Վարկերի հիմնական գումարների մարումն իրականացվում է 10 տարի արտոնյալ ժամկետի ավարտից հետո՝ տարեկան երկու անգամ, կիսամյակային վճարումների ձևով: Վարկի տրամադրման պահից սկսած կիսամյակային վճարումների ձևով վարկառուն Ընկերակցությանը վճարում է վարկի սպասարկման վճար՝ հիմնական գումարի օգտագործված մասի 0.75%-ի չափով և կատարման վճար՝ 0.5%-ի չափով:

Վարկային ծրագրերի ժամկետայնության, վարկային միջոցների բաշխումների և հիմնական գումարների մարումների մասին հանգամանալից տեղեկատվությունը ներկայացված է աղյուսակներ 2 և 3-ում:

---

[7] Որոշ երկրներ, որոնք ունեն 1 շնչի հաշվով ավելի բարձր եկամուտ, նույնպես կարող են օգտվել Ընկերակցության վարկերից: ԱՊՀ երկրներից դրանց թվում են Հայաստանը, Ադրբեջանը և Վրաստանը: Տե՛ս

http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTDEBTDEPT/0,,contentMDK:20260732~menuPK:531717~pagePK:64166646~theSitePK:469043,00.html

[8] Տե՛ս IDA Special Purpose Financial Statements/The World Bank Annual Report 2004, Vol. 2, Financial Statements, էջ 102:

I. Հայաստանում Ընկերակցության գործող վարկային ծրագրերը՝ ըստ տնտեսության ճյուղերի

1. Աղետի գոտու վերականգնում՝ 1 ծրագիր

Աղետի գոտու վերականգնման ծրագրի (Earthquake Reconstruction Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1994թ.-ի փետրվարի 1-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 20.1 մլն ՀՓԻ (31.2 մլն. դոլար)[9], աղետի գոտու բնակիչների համար անհրաժեշտ բնակարանային և կենսական պայմանների ստեղծման, հիմնական ենթակառույցների վերականգնման, զբաղվածության ապահովման համար: Ծրագրի իրականացման շնորհիվ նախատեսվում էր՝ ա) 2,000 ընտանիքների ապահովել բնակարաններով, բ) վերակառուցված գործարաններում շուրջ 2,500 մարդու ապահովել աշխատատեղերով և գ) բարելավել ժամանակավոր կացարաններում բնակվող շուրջ 500,000 բնակիչների բնակարանային պայմանները: Այս ծրագրի շրջանակներում աղետի գոտու վերականգնման համար նախատեսվում էր մշակել տարածաշրջանի երկարաժամկետ զարգացման ռազմավարություն:

Այս ծրագիրը թեև երկրին աջակցել է դժվարին ժամանակներում, սակայն սահմանափակ աշխարհագրական տարածքի և ծրագրի անբավարար մշակվածության պատճառով դրա արդյունավետությունը բարձր չի եղել: Մասնավորապես, Համաշխարհային բանկի փորձագետները գտնում են, որ հարկ էր ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել սոցիալական հիմնախնդիրների լուծմանը և տեխնիկական աջակցությանը[10]:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

2. Ենթակառուցվածքներ՝ 6 ծրագիր

Էներգահամակարգի օժանդակության ծրագրի (Power Maintenance Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1994թ.-ի դեկտեմբերի 12-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 9.4 մլն ՀՓԻ (14.6 մլն. դոլար)՝ ՀՀ-ում էներգահամակարգի կատարելագործմանն աջակցելու նպատակով: Ծրագրով նախատեսվում էր էլեկտրաէներգիայի արտադրության համակարգերի վերանորոգում, այդ թվում, Հրազդանի էլեկտրակայանի 200Մվտ, Երևանի ջերմաէլեկտրակայանի 150Մվտ հզորությամբ ջերմային բլոկների, Սևան-Հրազդան հիդրոհամալիրի 100Մվտ և 44Մվտ

9 Հաշվարկները կատարված են 2004թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի փոխարժեքով՝ 1.55301 ԱՄՆ դոլար/ՀՓԻ:
[10] Տե՛ս Armenia – Country Assistance Evaluation/ World Bank, OED, June 15, 2004, էջ 9:

հզորությամբ, Որոտանի հիդրոհամալիրի 170Մվտ հզորությամբ կայանների վերանորոգում, ինչպես նաև էլեկտրաէներգիայի առաքման համակարգերի ամրացում և վերանորոգում:

Ծրագրով նախատեսված բոլոր աշխատանքներն իրականացվել են: Ծրագիրն իրականացրել է Հայէներգոն:

Էլեկտրականության փոխանցման և բաշխման համակարգերի ծրագրի (Electricity Transmission & Distribution Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1999թ.-ի մարտի 30-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 15.0 մլն ՀՓԻ (23.3 մլն դոլար): Վարկային միջոցներով նախատեսվում է աջակցել ՀՀ էներգետիկ համակարգի վերակառուցման և զարգացման ծրագրի առաջին փուլին: Ծրագրի նպատակներն են՝ վերականգնել Հայաստանի էլեկտրափոխանցման և բաշխման ցանցը, կրճատել դրանցում կորուստներն ու ծառայության ծախքերը, ապապետականացնել ձեռնարկությունները և ներգրավել մասնավոր ներդրումներ:

Ծրագիրն իրականացնում են ՀՀ էներգետիկայի նախարարությունը և ծրագրի իրականացման գրասենյակը (Energy SCJSC and local SCHSC):

Մայրուղիների վերականգնման ծրագրի (Highway Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1995թ.-ի սեպտեմբերի 14-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 10.3 մլն ՀՓԻ (16.0 մլն. դոլար): Վարկային ծրագրի նպատակներն էին՝ 1) ընդլայնել և վերանորոգել Հայաստանի ճանապարհացանցը և պահպանիչ գործառնությունների, ինչպես նաև կամուրջների և թունելների վերականգնման միջոցով կրճատել տրանսպորտի գործառնական ծախքերը, 2) տնտեսության այս ճյուղում զարգացնել շուկայական պահանջներին համապատասխան ինստիտուցիոնալ կառույցներ, 3) ընդլայնել ճանապարհների վերականգնման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների ծավալը՝ ճանապարհը օգտագործողների կողմից վճարումներ կիրառելու միջոցով, 4) մասնակցել մասնավոր ճանապարհների կառուցմանը, ինչպես և ինժեներական կառույցների զարգացմանը, և 5) բարելավել ճանապարհների պաշտպանվածությունը:

Այս ծրագրի ֆինանսավորումը բավականացրեց միայն նախատեսված աշխատանքների 50%-ը իրականացնելուն, քանի որ, իրականում, Հայաստանի ճանապարհացանցը շատ ավելի վատ վիճակում էր, քան սպասվում էր՝ ծրագրի համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը որոշելու ժամանակ:

Ծրագիրն իրականացրել է Հայկական ճանապարհային վարչությունը (Armenian Road Directorate):

Մայրուղիների վերականգնման ծրագրի լրացուցիչ աշխատանքների (Highway Supplement Project) ֆինանսավորման նպատակով 1997թ.-ի հունիսի 25-ին ստորագրվել է երկրորդ վարկային պայմանագիրը, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 11 մլն ՀՓԻ (17.1 մլն դոլար): Դրա հաշվին նախատեսվում էր ֆինանսավորվել Միջպետական ճանապարհացանցի վերանորոգման աշխատանքները, Վրաստանի հետ կարևորագույն ճանապարհային ուղու վրա թունելի վերականգնումը, նյութերի ու սարքավորումների ձեռք բերումը և ծրագրի ադմինիստրատիվ ծախքերի իրականացումը:

Այս ծրագիրը ևս իրականացրել է Հայկական ճանապարհային վարչությունը (Armenian Road Directorate):

Տրանսպորտի ծրագրի (Transport Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2000թ.-ի հուլիսի 7-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ-ին տրամադրում է 29.9 մլն ՀՓԻ (46.4 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակներն են՝ 1) բարելավել հիմնական ճանապարհացանցը, միաժամանակ կրճատելով տրանսպորտի ընդհանուր ծախքերը, բարելավել ճանապարհների պաշտպանվածությունը և բարձրացնել դրանց գործառնական արդյունավետությունը, 2) բարելավել Երևանի և Վրաստանի սահմանի միջև ընկած երկաթուղային գիծը և Հայաստանի երկաթուղու ֆինանսական և կառավարման ոլորտները, 3) օժանդակել ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարությանը՝ ՀՀ տրանսպորտի ոլորտում գերակայությունները հիմնավորող վերլուծությունների իրականացման և ներդրումային որոշումների կայացման, ինչպես նաև Երևանի քաղաքային տրանսպորտի ծառայությունների բարելավման գործում:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարությունը:

Համայնքային զարգացման ծրագրի (Municipal Development Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1998թ.-ի հունիսի 19-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 22.3 մլն ՀՓԻ (34.6 մլն դոլար)՝ համայնքային զարգացման ծրագրի ֆինանսավորման նպատակով: Ծրագրի նպատակն է՝ 1) բարելավել Երևանի ջրամատակարարման համակարգը, 2) կատարելագործել Երևանի ջրմուղ-կոյուղու ծառայությունների արդյունավետությունը, կառավարումը, աշխատանքները և մատակարարումը, 3) ՀՀ տարածքում ստեղծել ջրմուղ-կոյուղու ծառայությունների ընդհանուր կառավարման մեջ մասնավոր սեկտորի կայուն ներգրավման համակարգ, 4) զարգացնել պետական բնակարանային շինարարության քաղաքականությունը՝ կենտրոնանալով բնակարանային շինարարության բնագավառի ընթացիկ բարեփոխումների

հետ կապված ճգնաժամային տնտեսական հարցերի վրա, 5) երկրաշարժից վնասված գոտու համար մշակել բնակարանային շինարարության ռազմավարություն:

Ծրագիրն իրականացնում է Հայաստանի տարածքային կառավարման նախարարության համայնքային զարգացման ծրագրի ղեկավարման պետական կոմիտեն:

3. Գյուղական ոլորտ՝ 5 ծրագիր

Ոռոգման համակարգի վերականգնման ծրագրի (Irrigation Rehabilitation Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1994թ.-ի դեկտեմբերի 8-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 29.4 մլն ՀՓԻ (45.6 մլն. դոլար)՝ ՀՀ ոռոգման համակարգի վերականգնման համար: Այն կազմված էր 4 ենթածրագրերից՝ 1) 12 ոռոգման համակարգերի և Արարատյան դաշտի ստորջրյա ցանցի վերականգնում (ընդգրկում է մոտ 164,700 հեկտար կամ Հայաստանի ոռոգելի հողատարածությունների 60 տոկոսը), 2) ջրի բաշխման բարելավման համակարգերի և ջրային ռեսուրսներ սպառողների ընկերակցությունների հիմնում, 3) ոռոգման ենթակառույցների սպասարկման և պահպանման ծախսերի ֆինանսավորում, 4) տեխնիկական օգնություն՝ ներառյալ ծրագրի իրագործման գրասենյակի հիմնում և կադրերի պատրաստում:

Այս ծրագիրը արդյունավետ էր ոռոգման համակարգերի վերականգնման առումով, սակայն ոռոգման ենթակառույցների սպասարկումը և պահպանումը ապահովող հաստատությունների հիմնման առումով հաջողություններ չեն արձանագրվել:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:

Ոռոգման համակարգի զարգացման ծրագրի (Irrigation Development Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2001թ.-ի սեպտեմբերի 6-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 19.8 մլն ՀՓԻ (30.7 մլն դոլար)՝ ոռոգվող գյուղատնտեսական համակարգի շահութաբերությունը և կայունությունը բարձրացնելու նպատակով:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:

Գյուղատնտեսության բարեփոխումների աջակցության ծրագրի (Agriculture Reform Support Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1998թ.-ի մարտի 12-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 10.7 մլն ՀՓԻ (16.6 մլն դոլար)՝ գյուղատնտեսության արտադրողականության բարձրացման նպատակով: Ծրագրի

նպատակներն են՝ 1) գյուղատնտեսական արտադրական ձեռնարկություններում միջինժամկետ ներդրումների համար բիզնես-պլանների կազմման նպատակով խորհրդատվական ծառայությունների մատուցում, 2) գյուղատնտեսական վարկերի տրամադրման ցանցի ընդլայնում և 3) գյուղատնտեսության ոլորտի վերլուծությունների իրականացում:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:

Պատվարների անվտանգության ծրագրի (Dam Safety Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1999թ.-ի հոկտեմբերի 7-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 19.7 մլն ՀՓԻ (30.6 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակներն են՝ բարձրացնել բարձր ռիսկային, վթարային վիճակներում գտնվող պատվարների անվտանգությունը և ամրապնդել դրանց գործունեության կայունությունը:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:

Անշարժ գույքի գրանցման ծրագրի (Title Registration Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1998թ.-ի դեկտեմբերի 23-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 6.0 մլն ՀՓԻ (9.3 մլն դոլար)՝ հողի և այլ անշարժ գույքի արտադրողականության և արժեքի բարձրացման և սեփականության իրավունքի պաշտպանվածության միջոցով մասնավոր սեկտորի զարգացումը խթանելու և գյուղական ու քաղաքային մասնավոր սեփականության շուկան զարգացնելու համար: Ծրագրով նախատեսվում է՝ ստեղծել հողի և այլ անշարժ գույքի սեփականության գրանցման հուսալի և հրապարակային համակարգ, որը կներառի նաև սեփականատերերի և նրանց իրավունքների ու պարտականությունների ժամանակագրական գրանցումը:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ կառավարությանը կից անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեն:

4. Շրջակա միջավայր՝ 1 ծրագիր

Բնական պաշարների կառավարման և չքավորության նվազեցման ծրագրի (Natural resources Management & Poverty Reduction Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2002թ.-ի հուլիսի 1-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 6.7 մլն ՀՓԻ (10.4 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ կիրառել բնական պաշարների կառավարման լավագույն միջազգային փորձը, թեթևացնել գյուղական չքավորությունը լեռնային շրջաններում, որտեղ դեգրադացիան հասել է կրիտիկական կետի, և պահպանել հարավային Կովկասի լեռների, անտառների և խոտհարքների էկոլոգիական համակարգը:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը:

5. Սոցիալական ապահովություն՝ 2 ծրագիր

Սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի ծրագիր I-ի (Social Investment Fund Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1995թ.-ի նոյեմբերի 9-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 8.1 մլն ՀՓԻ (12.6 մլն. դոլար): Ծրագրով նախատեսվում էր՝ 1) ենթակառույցների, մասնավորապես քաղաքային և գյուղական ճանապարհների, ոռոգման համակարգերի, դպրոցների և բժշկական կենտրոնների վերականգնմանն ուղղված միկրոնախագծերի ֆինանսավորում, 2) փոքր ձեռնարկությունների զարգացմանը, մասնավորապես նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը օժանդակում, 3) ծրագրերի իրագործման գրասենյակների հիմնում, համայնքներին և մասնավոր ընկերություններին տեխնիկական աջակցության ապահովում, 4) բնակչության կենսապայմանների մոնիտորինգի նպատակով տեխնիկական օգնության ապահովում և ՀՀ վիճակագրության, պետական ռեգիստրի և վերլուծության նախարարությանը աջակցում:

Ծրագրով նախատեսված նպատակները հիմնականում իրականացվել են: Այս ծրագրի շրջանակներում ֆինանսավորվել են տնային տնտեսությունների հարցումները, որոնք օգնել են հստակեցնել սոցիալական աջակցության հետագա ծրագրերի խնդիրները: Սակայն չեն կազմակերպվել ծրագրով նախատեսված դասընթացները տեղական ինքնակառավարման մարմինների համար և դժվարություններ են եղել ենթածրագրերի տեխնիկական որակի և կայունության գծով:

Ծրագիրն իրականացրել է Հայկական սոցիալական ներդրումների հիմնադրամը (Armenian Social Investment Fund):

Սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի երկրորդ ծրագրի (Social Investment Fund II) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2000թ.-ի մայիսի 19-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ-ին տրամադրում է 14.9 մլն ՀՓԻ (23.1 մլն. դոլար)՝ հիմնական սոցիալական և տնտեսական ենթակառույցները բարելավելու, կարճաժամկետ զբաղվածության հնարավորություններ ստեղծելու, անապահով և կարիքավոր խմբերին օգնելու նպատակով:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

6. Առողջապահություն՝ 1 ծրագիր

Առողջապահության ֆինանսավորման և առողջության առաջնային պահպանման ծրագրի (Health Financing and Primary Health Care Development Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1997թ.-ի սեպտեմբերի 2-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 7.2 մլն ՀՓԻ (11.2 մլն դոլար)՝ Հայաստանում առողջապահության ոլորտի և առաջնային բուժօգնության զարգացման նպատակով: Ծրագրի հիմնական նպատակներն էին՝ բուժօգնության առաջնահերթ ոլորտների որոշում և տարրական բուժօգնության ծառայությունների կայացման գործում համայնքների դերի ակտիվացում, առաջնային բուժօգնության անձնակազմի հմտությունների և բուժօգնության ուղղությունների բարելավում և առողջապահության ոլորտում պետական ծախսերի արդյունավետության բարձրացում:

Այս ծրագրի ներդրումը Հայաստանի առողջապահության համակարգի արդյունավետության բարձրացման առումով Համաշխարհային բանկի փորձագետների կողմից գնահատվում է «համեստ»[11]: Թեև հիմնական ծրագրային փաթեթը մշակվել էր տեսականորեն սահուն, սակայն այն չէր համապատասխանում ռեսուրսների չափազանց սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող Հայաստանի իրավիճակին: Այլ կերպ ասած այս ոլորտում գործնականում դժվարություններն ու խնդիրներն ավելի խորն էին, քան տեսականորեն գնահատված է եղել:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ առողջապահության նախարարությունը:

7. Կրթություն՝ 1 ծրագիր

Կրթության ֆինանսավորման և կառավարման բարեփոխումների ծրագրի (Education Financing & Management Reform Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 1997թ.-ի նոյեմբերի 20-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 11.1 մլն ՀՓԻ (17.2 մլն դոլար)՝ կրթության համակարգի և կառավարման բարեփոխումների ծրագրի ֆինանսավորման նպատակով: Ծրագիրը նախատեսում էր՝ 1) աջակցել կրթական հաստատության այնպիսի կառուցվածքի (կենտրոնական, տեղային և դպրոցների մակարդակներով) ստեղծմանը, որը կնպաստի հիմնական կրթական համակարգի արդյունավետ կառավարմանը, 2) աջակցել դպրոցների առաջադիմությանն ուղղված բարեփոխումներին՝ խթանելով դպրոցի կողմից առաջարկված նախաձեռնությունները և

[11] Նյութի վերջում (էջ 28) ներկայացված են Համաշխարհային բանկի «ծրագրերի արդյունքի», «կայունության» և «ինստիտուցիոնալ զարգացման ազդեցության» գնահատականների սանդղակները: Աղբյուրը՝ Armenia – Country Assistance Evaluation/ World Bank, OED, June 15, 2004, էջ 11:

բարելավելով դասագրքերի և դասավանդման այլ նյութերի մատակարարումը, 3) խթանել դպրոցների հիմնման և կառավարման գործում համայնքների ու ծնողների մասնակցությունը և բարելավել հանրակրթական համակարգում բարեփոխումների գնահատման հնարավորությունները:

Ծրագրով նախատեսված նպատակներն իրականացվել են և Համաշխարհային բանկի փորձագետների կողմից այն գնահատվել է «խիստ բավարար»:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը:

8. Գործարար միջավայր՝ 2 ծրագիր

Ձեռնարկությունների զարգացման վարկի (Enterprise Development Credit) պայմանագիրը ստորագրվել է 1996թ.-ի դեկտեմբերի 24-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 11.6 մլն ՀՓԻ (18.0 մլն դոլար)՝ մասնավոր ձեռնարկություններում և բանկերում ֆինանսական ներդրումներ իրականացնելու, արտահանման կողմնորոշում ունեցող համատեղ ձեռնարկություններ ստեղծելու, ձեռնարկությունների կառավարման բարելավմանն աջակցելու և բանկային ու կապիտալի շուկայի հաստատությունները զարգացնելու միջոցով հայկական մասնավոր ձեռնարկություններն ու բանկերը ամրապնդելու նպատակով:

Համաշխարհային բանկի փորձագետների կարծիքով ծրագիրն արդյունավետ չի եղել իր նպատակներին հասնելու տեսակետից: Այս ծրագրի արդյունքը փորձագետների կողմից գնահատվել է «չափավոր անբավարար», քանի որ ծրագրին մասնակից 12 բանկերից 5-ը , որպես թույլ բանկեր լուծարվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Ձեռնարկությունների ինկուբացիայի ծրագրի (Enterprise Incubator-LIL) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2001թ.-ի դեկտեմբերի 28-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 3.9 մլն ՀՓԻ (6.1 մլն. դոլար): Այս ծրագրով նախատեսվում է հաղթահարել աշխատուժի շուկայի, կրթական համակարգի և գործարար միջավայրի ինստիտուցիոնալ խնդիրները, որոնք խանգարում են Հայաստանում մարդկային կապիտալի օպտիմալ իրացմանը, մասնավորապես, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների սեկտորի զարգացմանը: Փորձ է արվում մշակել մասնավոր-պետական այնպիսի նորամուծական մեխանիզմներ, որոնք բիզնեսի զարգացման ծառայություններ կմատուցեն նորաստեղծ ձեռնարկություններին և կապահովեն ուսանողների և դասախոսների շարունակական կրթությունն ու վերապատրաստումը: Ծրագիրն ունի մոնիտորինգի ենթակա երեք սպեցիֆիկ նպատակներ՝ 1) ցույց տալ, թե ինչպես կարելի է

ստեղծել ընկերություններ անհյուրընկալ գործարար միջավայրում, 2) օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ ներգրավել տեղեկատվական տեխնոլոգիաներին առնչվող ոլորտներում և 3) ապահովել ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների մասնագետների, երրորդ կուրսի ուսանողների, ինչպես նաև ձեռնարկության մենեջերների ու աշխատակիցների հմտությունների շարունակական թարմացման մեխանիզմներ:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

9. Պետական հատվածի կառավարում՝ 9 ծրագիր

Վերականգնողական վարկի (Rehabilitation Credit) պայմանագիրը ստորագրվել է 1995թ.-ի փետրվարի 28-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ ֆինանսների նախարարությանը տրամադրել է 41.5 մլն ՀՓԻ (շուրջ 64.4 մլն. դոլար)՝ տնտեսության վերականգնման նպատակով: Ծրագիրը նախատեսում էր սեփականաշնորհման, ազատականացման և օրենսդրական բարեփոխումների միջոցով խթանել երկրում մրցունակ շուկաների զարգացումը, բարելավել ձեռնարկությունների և բանկերի ֆինանսական կարգապահությունը և բարելավել խիստ կարիքավորների սոցիալական պաշտպանվածության համար անհրաժեշտ համակարգերը:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ I-ի (SAC I) պայմանագիրը ստորագրվել է 1996թ.-ի փետրվարի 29-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 40.4 մլն ՀՓԻ (շուրջ 62.7 մլն դոլար): Վարկային ծրագրի նպատակը համընկնում է 1995թ.-ի փետրվարի 28-ի պայմանագրով ՀՀ տնտեսության վերականգնման համար տրամադրված վարկային ծրագրի նպատակներին, այն է՝ տնտեսության կայունացմանը, դրա հետագա աճին և ձեռնարկությունների ֆինանսական կարգապահության բարձրացմանը, ինչպես նաև բնակչության կենսամակարդակի բարելավման պայմաններին ուղղված Կառավարության բարեփոխումների ծրագրին աջակցելուն:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների տեխնիկական օգնության վարկ I-ի (SATAC I) պայմանագիրը ստորագրվել է 1996թ.-ի փետրվարի 2-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը

ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 2.6 մլն ՀՓԻ (շուրջ 4.0 մլն դոլար)՝ կառուցվածքային բարեփոխումների իրականացման համար անհրաժեշտ տեխնիկական օգնությունը ֆինանսավորելու համար: Ծրագրով նախատեսվում էր տեխնիկական մասնակցությամբ օժանդակել սեփականաշնորհման գործընթացին, մասնավոր սեկտորի զարգացմանը, պետական ծառայությունների բարեփոխումներին ու միջոցների հավաքագրմանը:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ II-ի (SAC II) պայմանագիրը ստորագրվել է 1997թ.-ի օգոստոսի 26-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 43.1 մլն ՀՓԻ (66.9 մլն. դոլար)՝ մակրոտնտեսական կայունության ապահովմանը ու մասնավոր սեկտորի հետագա զարգացմանը ուղղված Կառավարության ծրագրերին աջակցելու նպատակով: Ծրագրով նախատեսվում էր՝ 1) բարելավել ֆինանսական կարգապահությունը մասնավոր և պետական սեկտորներում, 2) արագացնել մասնավոր սեկտորի զարգացումը, 3) ամրապնդել սոցիալական ապահովվածության ցանցը և ապահովել տարրական առողջապահական և կրթական ծառայությունների մատուցումը: Մասնավոր և պետական սեկտորներում ֆինանսական կարգապահության բարելավմանն ուղղված միջոցառումները պետք է իրականացվեին 3 ոլորտներում՝ ա) հարկերի հավաքագրման ավելացման և հարկային ապառքների կրճատման, բ) էներգետիկ սեկտորի բարեփոխումներն ապահովող օրենսդրական դաշտի ստեղծման և այդ սեկտորի ձեռնարկությունների ֆինանսական վիճակի բարելավման, գ) ոռոգման և մաքուր ջրի սեկտորներում դրանց անխափան մատակարարման ապահովման բարեփոխումների միջոցով: Ծրագիրը ներառում էր նաև պետական կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխման ու մասնավոր կենսաթոշակային սխեմաներ իրագործելու միջոցառումներ:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների տեխնիկական օգնության վարկ II-ի (SATAC II) պայմանագիրը ստորագրվել է 1997թ.-ի օգոստոսի 26-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 3.6 մլն ՀՓԻ (5.6 մլն դոլար)՝ SAC II վարկային ծրագրով աջակցվող կառուցվածքային բարեփոխումների տեխնիկական օժանդակության նպատակով: Ծրագիրը ներառում էր հետևյալ բաղադրատարրերը՝ 1) պետական հարկային տեսչության և մաքսային վարչության կոմպյուտերացման ավարտում, 2) էներգետիկ սեկտորի բարեփոխումներ, այն է՝ էներգետիկայի նախարարության դերի ու

ֆունկցիաների վերանայում և էներգիայի արտադրության և բաշխման ձեռնարկությունների սեփականաշնորհմանն արագացում, 3) հանրային տեղեկատվության և դատական ոլորտի բարեփոխումներ, այն է՝ արդի տնտեսական բարեփոխումներին ուղղված հանրային տեղեկատվության ռազմավարության զարգացում և դատական ոլորտի բարեփոխումների նախապատրաստմանն աջակցում, 4) կապիտալ շուկաների զարգացում, այն է՝ կապիտալ շուկաների զարգացման ռազմավարության մշակում: Ծրագրով նախատեսվում էր նաև տեխնիկապես օժանդակել սեփականաշնորհման գործընթացին, ֆինանսական սեկտորի, սոցիալական ապահովության, առողջապահության և կրթության ոլորտներին:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ III-ի (SAC III) պայմանագիրը ստորագրվել է 1998թ.-ի դեկտեմբերի 22-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 46.2 մլն ՀՓԻ (շուրջ 71.7 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն էր՝ օժանդակել տնտեսության մակրոկայունության ամրապնդմանը և մասնավոր սեկտորի միջին ժամկետ աճի Կառավարության ծրագրերին: Ծրագիրը բաղկացած է հետևյալ բաղադրատարրերից՝ 1) մասնավոր և պետական սեկտորներում ֆինանսական կարգապահության ամրապնդում, 2) մասնավոր սեկտորի զարգացման արագացում, 3) բարեփոխումների սոցիալական կայունության ապահովում:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ IV-ի (SAC IV) պայմանագիրը ստորագրվել է 2001թ.-ի մայիսի 22-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրել է 38.4 մլն ՀՓԻ (59.6 մլն դոլար): Ծրագիրը և՛ նպատակներով, և՝ տրամադրման պայմաններով համապատասխանում է Ընկերակցության կողմից նախկինում տրամադրված SAC I, II, III վարկային ծրագրերին: Այս ծրագիրը տարբերվում է նախկին Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկային ծրագրերից միայն նրանով, որ այն նախատեսված է աջակցելու ինչպես բիզնես միջավայրի, կառավարման և պետական հատվածի ծառայությունների խոչընդոտների վերացմանը, այնպես էլ սոցիալական հատվածի բարեփոխումների շարունակմանը:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ V-ի (SAC V) պայմանագիրը ստորագրվել 2003թ.-ի մարտի 14-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ-ին տրամադրել է 30.2 մլն ՀՓԻ (46.9 մլն դոլար)՝ ՀՀ-ում Աղքատության կրճատման ռազմավարության փաստաթղթով (PRSP) սահմանված կառուցվածքային բարեփոխումներն իրականացնելու համար: Այս ծրագրի նպատակն է՝ աջակցել Կառավարության ջանքերին՝ 1) մասնավոր սեկտորի զարգացման և պետական ձեռնարկությունների բարեփոխումների արագացման, 2) պետական սեկտորի բարեփոխումների խթանման և 3) սոցիալական ոլորտի (ներառյալ՝ կրթության, առողջապահության, սոցիալական ապահովության և կենսաթոշակային համակարգերի) բարեփոխումների խորացման գործում:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվել են:

Ծրագիրն իրականացրել է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Դատաիրավական բարեփոխումների ծրագրի (Judicial Reform Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2000թ.-ի դեկտեմբերի 14-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ-ին տրամադրում է՝ 8.6 մլն ՀՓԻ (13.3 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ աջակցել Հայաստանում կառավարման, օրենքների կիրարկման և ներդրումային միջավայրի համար խիստ անհրաժեշտ անկախ, մատչելի և արդյունավետ դատաիրավական համակարգի զարգացմանը:

Ծրագիրն իրականացնում է ՀՀ արդարադատության նախարարությունը:

10. Տնտեսական քաղաքականություն՝ 1 ծրագիր

Օտարերկրյա ներդրումների և արտահանման խթանման ծրագրի (Foreign Investment and Export Facilitation Project -LIL) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2002թ.-ի ապրիլի 25-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 0.8 մլն ՀՓԻ (1.2 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ ուսումնասիրել Հայաստանում ներդրումային միջավայրի մասին պոտենցիալ արտահանողների և ներդրողների կարծիքը, մշակել և իրականացնել օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման ռազմավարություն, բարելավել Հայաստանում ներդրումային և գործարար միջավայրը, ինչպես նաև մեծացնել երկրի ներդրումային գրավչությունն և օժանդակել արտահանմանը:

Ծրագիրն իրականացնում է Հայաստանի զարգացման գործակալությունը (ADA):

II. Հայաստանում Ընկերակցության նախատեսվող վարկային ծրագրերը՝ ըստ տնտեսության ճյուղերի

1. Ենթակառուցվածք՝ 3 ծրագիր

Համայնքային ջրմուղ-կոյուղու ծրագրի (Municipal Water & Wastewater Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի մայիսի 4-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 15.4 մլն ՀՓԻ (23.9 մլն. դոլար)՝ մայրաքաղաքից դուրս ջրամատակարարման ծառայությունների կատարելագործման, դրանց ծախքերի կրճատման և որակի բարելավման նպատակով:

Ծրագիրն իրականացնելու է Հայաստանի տարածքային կառավարման նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեն:

Քաղաքային ջեռուցման ծրագրի (Urban Heating Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի սեպտեմբերի 15-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 10.0 մլն ՀՓԻ (15.5 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ ավելացնել այն տնային տնտեսությունների թիվը, որոնք օգտվում են (սպառում և վճարում են) մատչելի, անվտանգ և շրջակա միջավայրի տեսանկյունից կայուն ջեռուցման ծառայություններից:

Ծրագիրն իրականացնելու է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Երևանի ջրմուղ-կոյուղու ծրագրի (Yeravan Water &Wastewater Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի ապրիլի 13-ին , համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 20.0 մլն ՀՓԻ (31.1 մլն. դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ Երևանն ապահովել մատչելի գնով, անվտանգ և շարունակական ջրամատակարարմամբ՝ միաժամանակ կրճատելով շրջակա միջավայրի աղտոտումը:

Ծրագիրն իրականացնելու է Հայաստանի տարածքային կառավարման նախարարության Համայնքային զարգացման ծրագրի ղեկավարման պետական հիմնարկը (Municipal Development Project Management Unit):

2. Գյուղական ոլորտ՝ 2 ծրագիր

Գյուղատնտեսական բարեփոխումների աջակցման լրացուցիչ ծրագրի (Agricultural Reform Support Supplemental Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի մայիսի 4-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 1.2

մլն ՀՓԻ (1.9 մլն դոլար)՝ 2002թ.-ի դեկտեմբերի ցրտահարություններից տուժած փոքր՝ շուրջ 370 հա խաղողի տնկիներ և 1130 հա պտղատու այգիներ ունեցող տնտեսություններին ֆինանսավորելու և գյուղատնտեսությանը աջակցող ծառայությունները կատարելագործելու նպատակով:

Ծրագիրն իրականացնելու է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:

Ոռոգման պատվարների անվտանգության ծրագրի II-ի (Irrigation Dam Safety Project II) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի հունիսի 10-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 4.7 մլն ՀՓԻ (7.3 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ բարձրացնել վերականգնման կարիք ունեցող 47 պատվարների, այդ թվում Երևանյան լճի պատվարի անվտանգությունը, ստեղծել դրանց անվտանգության մոնիտորինգի արդյունավետ համակարգ և ապահովել դրանց գործունեությունն ու պահպանումը:

Ծրագիրն իրականացնելու է Հայաստանի տարածքային կառավարման նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեն (State Committee for Water Management):

3. Սոցիալական ապահովություն՝ 1 ծրագիր

Հայաստանի սոցիալական ապահովության և դեկավարման ծրագրի (Armenia Social Protection and Administration Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի հունիսի 10-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 3.6 մլն ՀՓԻ (5.6 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ օգնել զբաղվածության, կենսաթոշակային և սոցիալական աջակցության պետական գործակալություններին բարելավելու բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակը:

Ծրագիրն իրականացնելու է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը:

4. Առողջապահություն՝ 1 ծրագիր

Հայաստանի առողջապահության համակարգի արդիականացման ծրագրի (Armenia Health Systems Modernization Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի հունիսի 10-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 13.0 մլն ՀՓԻ (շուրջ 20.2 մլն դոլար): Այս ծրագիրը առաջին փուլն է Համաշխարհային բանկի կողմից նախատեսվող երկու փուլանոց և 7 տարի տևողությամբ ծրագրի, որի նպատակն է

աջակցել առողջապահության սեկտորում կառուցվածքային բարեփոխումներին, այն է՝ բնակչությանը, հատկապես անապահով խմբին արդյունավետ և կայուն առողջապահական ծառայությունների մատուցմանը:

Ծրագիրն իրականացնելու է ՀՀ առողջապահության նախարարությունը:

5. Կրթություն՝ 1 ծրագիր

Կրթության որակի և կարևորության ծրագրի (Education Quality and Relevance Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի հունվարի 20-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 13.2 մլն ՀՓԻ (շուրջ 20.5 մլն դոլար): Ծրագիրը կօգնի Կառավարությանը բարելավել հայկական դպրոցական համակարգի որակն ու բարձրացնել դրա նշանակությունը: Համաշխարհային բանկը նախատեսում է Հայաստանում իրականացնել կրթության համակարգի բարելավումների աջակցման երեք փուլից բաղկացած ծրագիր, որը կտևի10 տարի: Այս ծրագիրը այդ խոշոր նախաձեռնության առաջին փուլն է:

Ծրագիրն իրականացնելու է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը:

6. Պետական սեկտորի կառավարում՝ 1 ծրագիր

Պետական սեկտորի արդիականացման ծրագրի (Public Sector Modernization Project) վարկային պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի մայիսի 4-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ-ին տրամադրում է 6.8 մլն ՀՓԻ (10.6 մլն դոլար): Ծրագրի նպատակն է՝ աջակցել ՀՀ կառավարության կողմից պետական սեկտորի բարեփոխումների երկրորդ փուլի իրականացմանը, այն է՝ պետական հաստատությունների կառավարման համակարգի ուժեղացմանը և կենտրոնական, և՛ տեղական մակարդակներով մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավմանը:

Ծրագիրը իրականացնելու է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

7. Աղքատության կրճատում՝ 1 ծրագիր

Աղքատության կրճատման աջակցման վարկի (Poverty Reduction Support Credit-PRSC) պայմանագիրը ստորագրվել է 2004թ.-ի նոյեմբերի 18-ին, համաձայն որի Ընկերակցությունը ՀՀ կառավարությանը տրամադրում է 13.7 մլն ՀՓԻ (21.276) մլն. դոլար: Ծրագիրը աջակցում է Աղքատության կրճատման ռազմավարության փաստաթղթում (PRSP) նշված քաղաքականությունների և ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների իրականացմանը:

Այս վարկը տրամադրվում է ցածր եկամտով, բայց բարեփոխումների բնագավառում լուրջ հաջողություններ ունեցող այն երկրներին, որոնք ունեն Համաշխարհային բանկի օժանդակության կարիքը, հատկապես, աղքատության կրճատման հարցում: Վարկային ծրագրի իրականացումն ուղեկցվում է երկու խումբ վերլուծություններով. 1)երկրի սոցիալական համակարգի և վարկի հիմքում ընկած առանցքային ոլորտների վերաբերյալ[12], և 2)պետության ֆինանսների կառավարման, հաշվետվելիության և թափանցիկության վերաբերյալ վերլուծություններով: Հայաստանում այս ծրագրի նպատակներն են՝ 1) մակրոտնտեսական կայունության հետագա ամրապնդում և կառավարման ուժեղացում, 2) մրցակցության ապահովում և մասնավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանություն, 3) սոցիալական ապահովության և շրջակա միջավայրի պաշտպանության ոլորտների բարելավում և 4) գյուղական ոլորտի և ենթակառույցների հետագա զարգացում:

Ծրագիրն իրականացնելու է ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը:

Միջազգային ֆինանսական կորպորացիա /IFC/

Միջազգային ֆինանսական կորպորացիան (այսուհետև՝ Կորպորացիա) հիմնադրվել է 1956 թվականին: Կորպորացիայի կազմի մեջ մտնում են 177 երկիր:

Կորպորացիայի նպատակն է նպաստել ու զարգացնել մասնավոր հատվածի գործունեությունը զարգացող երկրներում: ***Կորպորացիան իր գործունեությամբ լրացնում է ՎԶՄԲ-ի գործունեությունը հետևյալ երեք ուղղություններով՝***

- ***մասնավոր հատվածի ծրագրերի ֆինանսավորում՝ առանց կառավարության երաշխիքների և ձեռնարկությունների բաժնետիրական կապիտալներում ներդրումների իրականացում,***
- ***օժանդակություն զարգացող երկրների ձեռնարկություններին միջազգային ֆինանսական շուկաներից ֆինանսավորում ստանալու հարցում,***
- ***խորհրդատվության և տեխնիկական օժանդակության տրամադրում ձեռնարկություններին և կառավարություններին:***

Կորպորացիան հիմնականում ֆինանսավորում է միջին չափի, բայց բարձր եկամտաբերություն ունեցող ձեռնարկություններին, քանի որ Կորպորացիայի փոխառությունների տոկոսադրույքը շուկայական է (չնայած փոխառությունները

[12] Վարկի հիմքում ընկած առանցքային ոլորտները դրանք այն ոլորտներն էին, որոնք անմիջականորեն առնչվում էին բնակչության սոցիալական խնդիրների հետ, օրինակ առողջապահությունը:

տրամադրվում են մինչև 15 տարի ժամկետով, այդ թվում՝ մինչև 4 տարի արտոնյալ ժամկետով): Իր հիմնադրման օրվանից Կորպորացիան անդամ-երկրներին իր սեփական միջոցներից տրամադրել է ավելի քան 44 մլրդ դոլար արժողությամբ վարկեր, իսկ սինդիկացված վարկերի ծավալը կազմել է 23.5 մլրդ. դոլար: 2004 ֆինանսական տարում 65 անդամ-երկրներում Կորպորացիան ֆինանսավորել է 217 ծրագրեր՝ 4.8 մլրդ դոլար ընդհանուր արժողությամբ:

Կորպորացիայի հայտարարված կանոնադրական կապիտալը բաղկացած է 2,450,000 բաժնետոմսից, յուրաքանչյուրը 1,000 դոլար անվանական արժեքով: 2004թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ բաժանորդագրված էր 2,361,499 բաժնետոմս[13]:

Հայաստանը Կորպորացիային անդամակցում է 1995 թվականի ապրիլի 18-ից: Հայաստանի բաժնեմասը Կորպորացիայի կապիտալում կազմում է 992 բաժնետոմս՝ 992,000 ԱՄՆ դոլար ընդհանուր արժողությամբ: Հայաստանի քվեների թիվը կազմում է 1,242 ձայն, որը ընդհանուր քվեների թվի 0.05-ն է[14]:

Ներկայումս Կորպորացիան Հայաստանում իրականացնում է երեք ծրագիր՝ շուրջ 9.2 մլն դոլար ընդհանուր արժողությամբ:

«Արմենիա» հյուրանոցային համալիր - 2000թ.-ի հունիսին Կորպորացիան 3.6 միլիոն դոլար ներդրում է իրականացրել «Արմենիա» հյուրանոցային համալիրի բաժնետիրական կապիտալում: Ծրագրի նպատակն էր՝ սփյուռքահայ ներդրողների և «Մարիոթ-Ինթերնեյշնլ» միջազգային կորպորացիայի համագործակցությամբ վերանորոգել և արդիականացնել հյուրանոցային համալիրը և այն դարձնել Հայաստանում առաջին «հինգ աստղ» ունեցող համալիրը: 2003թ.-ի օգոստոսին Կորպորացիան ավելացրել է համալիրի կապիտալը՝ ներդնելով ևս 1.3 մլն դոլար:

«ԱԳԲԱ լիզինգ» լիզինգային վարկային կազմակերպություն (ՍՊԸ)– 2003թ.-ի ապրիլին Կորպորացիան Գյուղխոխբանկի, Ֆրանսիայի Credit Agricole խմբի լիզինգային կազմակերպության՝ Յուքաբելի (Ucabail) և Լիբանանյան լիզինգային ընկերության համագործակցությամբ հիմնել է առաջին հայաստանյան լիզինգային «ԱԳԲԱ լիզինգ» ընկերությունը: Կորպորացիան ներդրել է 270 հազ. դոլար բաժնետիրական կապիտալ և տրամադրել է 2.0 մլն վարկ: Ընկերության բաժնետիրական կապիտալը կազմում է 1.0 մլն. դոլար: Յուքաբելը բաժնետերերից մեկն է և Credit Agricole Consultants-ի հետ համատեղ ապահովում է տեխնիկական աջակցությունը: Ի լրումն, Credit Agricole-ը տրամադրել է 1.0 մլն դոլարի վարկ: Լիբանանյան լիզինգային ընկերությունը, որն ստեղծվել է 1995թ.-ին Կորպորացիայի և Յուքաբելի մասնակցությամբ, հանդիսանում է «ԱԳԲԱ լիզինգ»

13 Տե՛ս IFC 2004 Annual Report/ International Finance Corporation, 2004, էջ 33:
14 Տե՛ս նույն տեղում:

ընկերության բաժնետերերից մեկը և ներդնում է իր գիտելիքներն ու կառավարման փորձը: «ԱԳԲԱ լիզինգ» ընկերությանը տեխնիկական աջակցություն է ցուցաբերում նաև ԱՄՆ կառավարությունը՝ USAID-ի միջոցով, այն է՝ տրամադրվել է 1.2 մլն դոլարի դրամաշնորհ՝ ընկերության հիմնադրման նախնական փուլին աջակցելու համար:

Հայէկոնոմբանկ -2004թ.-ի հուլիսին Կորպորացիան Հայէկոնոմբանկին տրամադրել է 2.0 մլն դոլար վարկ: Ծրագրի նպատակն է՝ ընդլայնել Հայէկոնոմբանկի կողմից փոքր և միջին ձեռնարկություններին ու բնակելի շինարարության համար տրամադրվող վարկային միջոցների բազան: Սա Կորպորացիայի առաջին ներդրումն էր Հայաստանի բանկային համակարգում:

2002թ.-ի հունիսին Կորպորացիայի Տնօրենների խորհուրդը հավանություն է տվել «Հայաստանում փոքր և միջին ձեռնարկությունների հիմնադրամի» ստեղծման ծրագրին, որի նպատակն էր սփյուռքից ուղղակի ներդրումներ ներգրավել հայաստանյան փոքր և միջին ձեռնարկություններ: Սակայն այս ծրագիրը դեռևս ընթացք չի ստացել:

Ներկայումս Կորպորացիան ֆինանսական միջոցներ է փնտրում «Մասնավոր ձեռնարկությունների գործընկերության» (Private Enterprise Partnership) ծրագրի ֆինանսավորման համար: Այս ծրագիրը տարածաշրջանային բնույթ ունի և ակտիվորեն իրականացվում է ԱՊՀ 10 երկրներում: Ծրագրի նպատակն է՝ տեխնիկական աջակցություն ցուցաբերել ձեռնարկություններին, գործարարների միություններին և օգնել իշխանություններին՝ բարելավելու ներդրումային միջավայրը:

Ի լրումն ներդրումային ծրագրերի, Կորպորացիան 1999-2002թթ.-երին Հայաստանում ապահովել է նաև խորհրդատվական ծառայություններ՝ կորպորատիվ կառավարման, ներդրումային միջավայրի բարելավման և փոքր ու միջին ձեռնարկությունների զարգացման ոլորտներում:

Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալություն /MIGA/

Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալությունը (այսուհետև՝ Գործակալություն) հիմնադրվել է 1988 թվականին: Գործակալության կազմի մեջ մտնում են 164 երկիր:

Գործակալության նպատակն է՝ օգնել զարգացող երկրներին ներգրավելու արտադրողական ներուժի ստեղծմանը նպաստող օտարերկրյա ներդրումներ՝ ինչպես մասնավոր ներդրողներից, այնպես էլ ձեռներեցությամբ զբաղվող պետական ընկերություններից: ***Գործակալության գործունեությունը ներառում է.***

- ***երաշխիքների տրամադրում կամ ոչ առևտրային ռիսկերի ապահովագրում,***
- ***անդամ-երկրներում օտարերկրյա ներդրումների համար բարենպաստ միջավայրի ստեղծմանն օժանդակող խորհրդատվական ու խորհրդակցական ծառայությունների մատուցման ծրագրերի իրագործում:***

Մինչ օրս Գործակալությունը անդամ-երկրներին տրամադրել է 13.5 մլրդ., այդ թվում՝ 2004 ֆինանսական տարում՝ 1.1 մլրդ դոլարի երաշխիքներ:

Գործակալության հայտարարված կանոնադրական կապիտալը բաղկացած է 181,342 բաժնետոմսից, որից 2004թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ բաժանորդագրված էր 168,021 բաժնետոմս՝ շուրջ 1.82 մլրդ դոլար արժողությամբ: Յուրաքանչյուր բաժնետոմս ունի 10,000 SDR անվանական արժեք, որը հաշվարկվում է 1981թ.-ի հունվարի 1-ից մինչև 1985 թ.-ի հունիսի 30-ը ընկած ժամանակահատվածում ԱՄՆ դոլար/ՀՓԻ միջին փոխարժեքով (1.082 ԱՄՆ դոլար)[15]:

Հայաստանը Գործակալությանը անդամակցում է 1995թ.-ի դեկտեմբերի 5-ից: 2004թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Գործակալության կապիտալում ***Հայաստանի*** բաժնեմասը կազմում էր 80 բաժնետոմս՝ 866,000 ԱՄՆ դոլար ընդհանուր արժողությամբ, որից վճարված է 173,000 ԱՄՆ դոլար (20%), իսկ մնացած 693,000 ԱՄՆ դոլարը Հայաստանի կողմից պետք է վճարվի Գործակալության պահանջի դեպքում: ՀՀ-ն Գործակալությանը տրամադրել է մեկ հասարակ անտոկոս պարտամուրհակ (1995թ.-ի սեպտեմբերի 12-ին)՝ 85,560 ԱՄՆ դոլար ընդհանուր արժողությամբ: Հայաստանի քվեների թիվը Գործակալությունում կազմում է 257 ձայն, որը ընդհանուր քվեների թվի 0.13%-ն է[16]:

2000թ.-ին Գործակալությունը Հունաստանի Առևտրային բանկին տրամադրել է 2.7 մլն դոլարի երաշխիք[17], ՀՀ բանկային համակարգում, մասնավորապես ներկայիս «Կասկադ» ***(նախկինում՝ «Emporiki»)*** բանկում ներդրում կատարելու համար, որով Գործակալությունը երաշխավորում է Հունաստանի Առևտրային բանկին, որ՝

- ՀՀ-ում իր ներդրումային ծրագրի լիկվիդացումից հետո նրա դրամային հասույթները և եկամուտները կփոխարկվեն ազատ փոխարկելի արտարժույթի և կփոխանցվեն Հունաստան,

[15] Տե՛ս Annual Financial Statements, June 30, 2004/ World Bank, Multilateral Investment Guarantee Agency, 2004, էջ 68 (http://www.miga.org/screens/pubs/annrep04/pdf/04arfinancials.pdf).

[16] Տե՛ս նույն տեղում:

[17] Տե՛ս Annual Financial Statements, June 30, 2004/ World Bank, Multilateral Investment Guarantee Agency, 2004, էջ 69 (http://www.miga.org/screens/pubs/annrep04/pdf/04arfinancials.pdf):

- ՀՀ կառավարության քաղաքականության խստացման արդյունքում[18] Հունաստանի Առևտրային բանկը չի զրկվի ՀՀ-ում իր սեփականության իրավունքից,
- քաղաքական խռովությունների և պատերազմի դեպքում Հունաստանի Առևտրային բանկի իրական ակտիվները կպաշտպանվեն վնասվելուց կամ կորստից,
- եթե ՀՀ-ն խախտի միջազգային գործարքի (պայմանագրի) պայմանները, ապա Գործակալությունը Հունաստանի Առևտրային բանկին կօգնի արբիտրաժային կամ իրավաբանական որոշմամբ հասնել ՀՀ կողմից պարտավորության խախտման ճանաչմանը:

Հարկ ենք համարում նշել, որ առաջին երեք տարիների ընթացքում Գործակալության կողմից տրված երաշխիքները, բացի վերաապահովագրություններից, հնարավոր չէ միակողմանիորեն դադարեցնել: Երաշխիքային պայմանագրերի, ներդրողներին վճարվող բոլոր կարգի կորուստների փոխհատուցման վճարները չեն կարող գերազանցել երաշխավորված առավելագույն գումարը:

Ներդրումային վեճերի կարգավորման միջազգային կենտրոն (ICSID)

Ներդրումային վեճերի կարգավորման միջազգային կենտրոնը (այսուհետև՝ Կենտրոն) հիմնադրվել է 1966թ.-ին: Կենտրոնի կազմի մեջ մտնում են 141 երկիր:

Կենտրոնի նպատակն է՝ նպաստել օտարերկրյա ներդրումների խթանմանը՝ ***կառավարությունների և օտարերկրյա ներդրողների միջև ծագած վեճերի քննարկումն ու հաշտեցումն ապահովող*** միջազգային մեխանիզմների միջոցով: Այդ մեխանիզմների հիմքում ընկած են միջազգային ներդրումային պայմանագրեր, ներդրումների մասին օրենքներ, երկկողմանի և բազմակողմանի ներդրումային համաձայնագրեր:

Հայաստանը Կենտրոնին անդամակցում է 1992թ.-ի հոկտեմբերի 16-ից: 2004թ.-ի նոյեմբերի 20-ի դրությամբ 154 երկրներ ստորագրել են ***«Կառավարությունների և այլ երկրների քաղաքացիների միջև ներդրումային վեճերի կարգավորման»*** կոնվենցիան, սակայն այն վավերացրել են 141 երկրները, որոնք էլ ներկայումս համարվում են Կենտրոնի լիիրավ անդամներ: ԱՊՀ երկրներից այդ կոնվենցիան չի ստորագրել Տաջիկստանը, իսկ դեռևս չեն վավերացրել Ղրղզստանը, Մոլդովան և Ռուսաստանը[19]:

[18]Կառավարությունը կարող է կրճատել, սահմանափակել կամ վերացնել սեփականության իրավունքը և ապահովագրված ներդրումների նկատմամբ իրավունքները:

[19] Տե՛ս List of Contracting States and Other Signatories of the Convention/ World Bank, ISCID, 2004. (http://www.worldbank.org/icsid/costate/c-states-en.htm).

Հիմնադրման օրվանից Կենտրոնը քննարկել է 159, այդ թվում 2004 ֆինանսական տարում՝ 30 վեճեր:

Հայաստանում Համաշխարհային բանկի 1993-2004թթ. ծրագրերի գնահատականը և հետագա ռազմավարությունը

Համաշխարհային բանկը ընտրանքային եղանակով իր կողմից մշակված մեթոդոլոգիայի հիման վրա գնահատում է անդամ-երկրներում իր ծրագրերի ***արդյունքը, կայունությունը և ինստիտուցիոնալ զարգացման ազդեցությունը:*** Ընտրանքային եղանակով գնահատվել է նաև Հայաստանում իրականացվող ծրագրերից 14-ի արդյունավետությունը և այն համեմատվել է ԱՊՀ-7 երկրների գնահատականների հետ (տե՛ս աղ. 4): Համաձայն Համաշխարհային բանկի փորձագետների, ԱՊՀ-7 ամենացածր եկամուտ ունեցող երկրների թվում Համաշխարհային բանկի աջակցության ծրագրերը առավել արդյունավետ են եղել Հայաստանում[20]:

Աղյուսակ 4. Համաշխարհային բանկի ծրագրերի իրականացման գնահատումը

Երկիրը	*Գնահատվող ծրագրերի քիվը*	*Արդյունքը, %*	*Իրականացրած ծրագրերի Կայունությունը, %*	*Ինստիտուցիոնալ զարգացման ազդեցությունը, %*
Հայաստան		*Բավարար*	*Հավանական*	*Զգալի*
Հայաստան	*14*	*86*	*85*	*64*
Աղրբեջան	*3*	*67*	*50*	*0*
Վրաստան	*14*	*79*	*92*	*57*
Ղրղզստան	*12*	*83*	*58*	*42*
Մոլդովա	*10*	*70*	*50*	*20*
Տաջիկստան	*7*	*71*	*57*	*29*
Ուզբեկստան	*4*	*67*	*33*	*0*
Արևելյան և կենտրոնական Ասիա	*402*	*79*	*73*	*50*
Համաշխարհային Բանկ	*2,712*	*71*	*57*	*39*

[20] Տե՛ս Armenia – Country Assistance Evaluation/World Bank, OED, June 15, 2004.

Անդամ-երկրներում իրականացրած ծրագրերի ***արդյունքը*** գնահատելիս Համաշխարհային բանկը օգտագործում է ռեյտինգավորման 6 կատեգորիաներ՝

1.«լիովին բավարար»՝ (լավագույն արդյունք)

2. «բավարար»,

3. «չափավոր բավարար»,

4. «չափավոր անբավարար»,

5. «անբավարար»

6. «լիովին անբավարար»՝ (վատագույն արդյունք):

Հայաստանում իրականացվող ծրագրերի արդյունքը գնահատվել է «բավարար», որը նշանակում է, որ Համաշխարհային բանկի ծրագրերի իրականացման արդյունքում Հայաստանում ապահովվել է գրեթե լավ առաջադիմություն՝ ծրագրերով սահմանված բոլոր կարևորագույն նպատակների գծով:

Ծրագրերի ***կայունությունը*** (հավանականությունը,, որ ծրագիրը հաջողություն կունենա) գնահատվում է հետևյալ սանդղակով՝

1. «շատ հավանական»,
2. «հավանական»,
3. «անհավանական»,
4. «շատ անհավանական» կամ եթե ինֆորմացիան անբավարար է՝ «չգնահատվող»:

Հայաստանում իրականացվող ծրագրերը համարվել են «հավանական» կայուն, որը ցույց է տալիս առաջադիմության ընթացքում հնարավոր ռիսկերի (տեխնիկական, ֆինանսական, տնտեսական, սոցիալական, շրջակա միջավայրի, կառավարության սեփականության, ինստիտուցիոնալ աջակցության և միջազգային տնտեսական ցնցումների կամ քաղաքական փոփոխությունների ռիսկերի) նկատմամբ այդ ծրագրերի «հավանական» ճկունությունն ու պաշտպանվածությունը:

Ծրագրերի ***ինստիտուցիոնալ զարգացման ազդեցությունները*** (ծրագրի իրագործման արդյունքում որքանով է մեծացել հաճախորդ երկրի կարողությունները արդյունավետ, կայուն և արդարացի կերպով օգտագործելու իր մարդկային, ֆինանսական և բնական ռեսուրսները) գնահատվում են՝

1. «բարձր»,
2. «զգալի»,
3. «համեստ» կամ «չնչին»:

Հայաստանում Համաշխարհային բանկի իրականացրած ծրագրերի ինստիտուցիոնալ ազդեցությունը գնահատվել է «զգալի», որը ցույց է տալիս, որ ծրագրերը

«զգալիորեն» նպաստել են Հայաստանում մարդկային, ֆինանսական և բնական ռեսուրսների առավել արդյունավետ, արդարացի և կայուն օգտագործմանը: Ծրագրերի ***ինստիտուցիոնալ զարգացման ազդեցությունները*** գնահատելիս դիտարկում են հետևյալ ոլորտները՝ տնտեսական կառավարման սահուններությունը, պետական հատվածի և, մասնավորապես, քաղաքացիական ծառայության կառուցվածքը, ֆինանսական հատվածի ինստիտուցիոնալ սահուններությունը, իրավական, կարգավորման և դատական համակարգերի սահուններությունը, մոնիտորինգի և գնահատման համակարգերի վիճակը, ֆինանսական հաշվետվելիության մակարդակը և այլն:

Նկատենք նաև, որ նախկին ԽՍՀՄ երկրներում ***կառավարման (governance) բարեփոխումների*** վերաբերյալ Համաշխարհային բանկի անցկացրած հարցումները ցույց են տվել, որ Հայաստանի մասնավոր հատվածը գործում է ամենաբարենպաստ բիզնես միջավայրում[21]: Սակայն նաև նշվել է, որ այս հարցում Հայաստանը դեռևս զիջում է կենտրոնական և արևելյան Եվրոպայի երկրներին, քանի որ երկրում դեռևս կան հիմնախնդիրներ խոշոր ձեռնարկությունների վերակառուցման, տնտեսվարող սուբյեկտների միջև պայմանագրերի կիրարկման և մասնավոր ընկերությունների համար ֆինանսավորման հասանելիության առումով: Իսկ պետական հատվածի հիմնախնդիրները կապված են բյուրոկրատական խոչընդոտների և կոռուպցիայի հետ: Այս երևույթները խոչընդոտում են փոքր և միջին ձեռնարկությունների ստեղծմանը և զարգացմանը, որոնք, ինչպես հայտնի է, կարևոր դեր են խաղում զբաղվածության ապահովման և աղքատության կրճատման գործում:

Համաշխարհային բանկի փորձագետները նկատում են նաև, որ Հայաստանի տնտեսությունում դեռևս բարձր է տարածաշրջանային անկայունության ռիսկը, որը անբարենպաստ ազդեցություն է ունենում ներդրումային միջավայրի վրա: Շարունակական կախվածությունը միջազգային աջակցությունից վկայում է արտաքին անկայունության մասին: Աղքատության բարձր մակարդակը զուգակցված բյուջեի սահմանափակ հնարավորություններով կարող է հանգեցնել հետագայում սոցիալական ճնշումների: Տնտեսական աճի բարձր տեմպերը դժվար կլինի ապահովել նաև ապագայում, քանի որ այդ աճը բխում է ոչ կապիտալ ինտենսիվ սեկտորներից և, բացի այդ, չի աջակցվում մրցակցության ավելացմամբ:

Հետևաբար, նախատեսվում է, որ Համաշխարհային խմբի կազմակերպությունների միջինժամկետ և երկարաժամկետ ռազմավարությունը Հայաստանում կունենա հետևյալ ուղղվածությունը՝

[21] Տե՛ս Armenia–Country Assistance Evaluation /World Bank, OED, June 15, 2004, էջ 3:

- Զարգացման միջազգային ընկերակցության (IDA) արտոնյալ վարկավորումից աստիճանաբար անցում կկատարվի Վերականգնման և զարգացման միջազգային բանկի (IBRD) նվազ արտոնյալ վարկավորմանը, քանի որ Հայաստանը բնակչության մեկ շնչի հաշվով ընկած ՀՆԱ-ով ներկայումս գերազանցում է Զարգացման միջազգային գործակալության վարկավորման անհրաժեշտ սահմանաչափը: Արդյունքում, զգալիորեն կկրճատվեն Համաշխարհային բանկի վարկավորման ծավալները և փոքրածավալ ծրագրերը կուղղվեն աղքատության կրճատմանը, այն է՝ սոցիալական և գյուղական ոլորտների ֆինանսավորմանը, «Հազարամյակի մարտահրավերի» նպատակների իրականացմանը: Սակայն Համաշխարհային բանկի փորձագետները նշում են, որ այս անցումը չպետք է լինի կտրուկ, քանի որ թեև Հայաստանը տնտեսական աճի և որոշ այլ ցուցանիշների գծով հասել է տպավորիչ հաջողությունների, այնուամենայնիվ, դեռևս կախվածություն ունի արտաքին ֆինանսական աջակցությունից, այսինքն՝ դեռևս խոցելի է և չունի անհրաժեշտ վարկունակությունը:
- Կշարունակվեն ուշադրության կենտրոնում մնալ մասնավոր հատվածի զարգացմանը նպաստող միջավայրի ապահովման խնդիրները: Հայաստանի տնտեսական առաջընթացի կայունությունն ապահովելու և ռիսկերը նվազեցնելու տեսակետից կկարևորվեն աղքատության կրճատմանը նպաստող աշխատատեղերի ստեղծումը և առևտրային պակասուրդի կրճատմանը նպաստող արտահանման ընդլայնումը: Համաշխարհային բանկը նախատեսում է իր ֆինանսավորումն ուղղել հատկապես փոքր և միջին ձեռնարկությունների բիզնես միջավայրի բարելավմանը, գործող օրենքների և կարգավորումների դաշտի, ինչպես օրինակ, սնանկության գործընթացի կիրարկմանը, դատական համակարգի արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների ձեռնարկմանը և տնտեսության բոլոր հատվածներում մրցակցության խթանմանը:
- Կշարունակվի աջակցությունը պետական հատվածի բարեփոխումներին, քանի որ ուժեղ պետական հատվածը առանցքային է մասնավոր հատվածի զարգացման և սոցիալական ծառայությունների արդյունավետ մատուցման համար անհրաժեշտ միջավայրի ապահովման համար: Այս առումով կարևորվելու են հակակոռուպցիոն միջոցառումների ձեռնարկումը, մաքսային և հարկային քաղաքականության բարեփոխումները և պետական վարչարարության բարելավումը:

Գրականության ցանկ

1. The World Bank Annual Report 2004, Vol. 2 Financial Statements.
2. Management's Discussion and Analysis/International Bank for Reconstruction and Development, June 30, 2004.
   http://treasury.worldbank.org/web/pdf/IBRD_MD&AJune2004.pdf
3. Financial Statements /International Bank for Reconstruction and Development, June 30, 2004.
4. Special Purpose Financial Statements/ International Development Association, June 30, 2004.
5. IFC 2004 Annual Report/ International Finance Corporation, 2004.
6. Annual Financial Statements/ World Bank, Multilateral Investment Guarantee Agency, June 30, 2004.
   (http://www.miga.org/screens/pubs/annrep04/pdf/04arfinancials.pdf).
7. List of Contracting States and Other Signatories of the Convention/ World Bank, ISCID, 2004. (http://www.worldbank.org/icsid/costate/c-states-en.htm).
8. World Bank and EBRD, Business Environment and Enterprise Performance Study, 2002.
9. The Millennium Development Goals in Europe and Central Asia, ECA Region/World Bank, September, 2003.
10. Armenia – Country Assistance Evaluation/ World Bank, OED, June 15, 2004.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ԳՈՐԾՈՂ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

Աղյուսակ 2.

	Համաշխարհային բանկի կառույցը, վարկավորման ոլորտը և վարկի անվանումը	*ՀԲ-ի ստորագրման ամսաթիվը, տարին*	*Մարման/ արտոնյալ ժամկետը*	*Գումարը, մլն. ՀՓԻ*	*Գումարը, մլն.դոլար*[22]	*Բաշխվել է 2004թ.-ի սեպտ. 30-ի դրությամբ, մլն. դոլար*	*Հիմնական գումարի մարման ժամանակահատված*	*Մարվել է հիմնական գումար, մլն դոլար*	*Վճարվել է տոկոսագումար, մլն դոլար*
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
	ՎԶՄԲ (IBRD)			*-*	*12.0*	*12.0*			
1.	*Ինստիտուցիոնալ համակարգերի վարկ (Institution Building Loan)*	*30/03/1993*	*20/5*	*-*	*12.0*	*12.0*	*1998-2013*	*2.938*	*3.691*
	ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (IDA)			*522.5*	*810.9*	*703.924*		*0.732*	*23.985*
I.	*Աղետի գոտու վերականգնում*								
1.	*Աղետի գոտու վերականգնման ծրագիր (Earthquake Reconstruction Project)*	*1/02/1994*	*35/10*	*20.1*	*31.2*	*31.2*	*2004-2028*	*0.732*	*1.637*
II.	*Ենթակառուցվածք*								
2.	*Էներգահամակարգի պահպանման ծրագիր (Power Maintenance Project)*	*8/12/1994*	*35/10*	*9.4*	*14.6*	*14.6*	*2005-2029*	*-*	*0.689*

[22] *Ընկերակցության միջոցները արժեզրկված են հատուկ Փոխառության Իրավունքներով (ՀՓԻ): ՀՓԻ-ի դոլարային համարժեքը հաշվարկվել է 2004թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ՀՓԻ/ԱՄՆ դոլար փոխարժեքով, որը կազմում էր 1.55301 ԱՄՆ դոլար:*

3.	*Էլեկտրականության փոխանցման և բաշխման համակարգերի ծրագիր (Electricity Transmission & Distribution Project)*	*30/03/1999*	*35/10*	*15.0*	*23.3*	*19.512*	*2009-2033*	*-*	*0.182*
4-5.	*Մայրուղիների վերականգնման ծրագիր I+II (Highway Project I+II)*	*14/09/1995*	*35/10*	*10.3+11.0*	*16.0+17.1*	*33.1*	*2006-2030*	*-*	*1.348*
6.	*Տրանսպորտի ծրագիր (Transport Project)*	*7/07/2000*	*35/10*	*29.9*	*46.4*	*45.649*	*2010-2035*		*0.587*
7.	*Համայնքային զարգացման ծրագիր (Municipal Development Project)*	*19/06/1998*	*35/10*	*22.3*	*34.6*	*31.213*	*2008-2032*	*-*	*0.584*
III.	*Գյուղական ոլորտ*								
8.	*Ոռոգման համակարգի վերականգնման ծրագիր (Irrigation Rehabilitation Project*	*8/12/1994*	*35/10*	*29.4*	*45.6*	*45.6.*	*2005-2029*	*-*	*1.811*
9.	*Ոռոգման համակարգի զարգացման ծրագիր (Irrigation development)*	*6/09/2001*	*40/10*	*19.8*	*30.7*	*13.590*	*2011-2041*	*-*	*0.226*
10.	*Գյուղատնտեսության բարեփոխումների աջակցության ծրագիր (Agricultural Reform Support Project)*	*12/03/1998*	*35/10*	*10.7*	*16.6*	*16.6*	*2008-2032*	*-*	*0.471*
11.	*Պատվարների անվտանգության ծրագիր (Dam Safety Project)*	*7/10/1999*	*35/10*	*19.7*	*30.6*	*20.387*	*2009-2034*	*-*	*0.421*
12.	*Անշարժ գույքի գրանցման ծրագիր (Title Registration Project)*	*23/12/1998*	*35/10*	*6.0*	*9.3*	*9.178*	*2009-2033*	*-*	*0.163*
IV.	*Շրջակա միջավայր*								
13.	*Բնական պաշարների կառավարման և չքավորության նվազեցման ծրագիր (Natural Resources Management & Poverty Reduction Project)*	*1/07/2002*	*40/10*	*6.7*	*10.4*	*1.363*	*2012-2042*		*0.052*

V.	*Սոցիալական ապահովություն*								
14.	*Սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի ծրագիր I (Social Investment Fund I)*	*9/11/1995*	*35/10*	*8.1*	*12.6*	*12.6*	*2006-2030*	*-*	*0.514*
15.	*Սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի ծրագիր II (Social Investment Fund II)*	*19/05/2000*	*35/10*	*14.9*	*23.1*	*17.279*	*2010-2034*	*-*	*0.245*
VI.	*Առողջապահություն*								
16.	*Առողջապահության ֆինանսավորման և առողջության առաջնային պահպանման ծրագիր (Health Financing and Primary Health Care Development Project)*	*2/09/1997*	*35/10*	*7.2*	*11.2*	*11.2*	*2008-2032*	*-*	*0.228*
VII.	*Կրթություն*								
17.	*Կրթության ֆինանսավորման և կառավարման բարեփոխումների ծրագիր (Education Financing & Management Reform Project)*	*20/11/1997*	*35/10*	*11.1*	*17.2*	*17.2*	*2007-2032*	*-*	*0.502*
VIII.	*Գործարար միջավայր*								
18.	*Ձեռնարկությունների զարգացման վարկ (Enterprise Development Credit)*	*24/12/1996*	*35/10*	*11.6*	*18.0*	*18.0*	*2007-2031*	*-*	*0.576*
19.	*Ձեռնարկությունների ինկուբատորի ծրագիր (Enterprise Incubator-LIL)*	*28/12/2001*	*40/10*	*3.9*	*6.1*	*2.025*	*2012-2041*	*-*	*0.035*
IX.	*Պետ. սեկտորի կառավարում*								
20.	*Վերականգնողական վարկ (Rehabilitation Credit)*	*28/02/1995*	*35/10*	*41.5*	*64.4*	*64.4*	*2005-2030*	*-*	*3.376*
21.	*Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ I*	*29/02/1996*	*35/10*	*40.4*	*62.7*	*62.7*	*2006-2030*	*-*	*3.230*

	(SAC I)								
22.	*Կառուցվածքային բարեփոխումների տեխնիկական օգնության վարկ I (SATAC I)*	*29/02/1996*	*35/10*	*2.6*	*4.0*	*4.0*	*2006-2030*	*-*	*0.136*
23.	*Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ II (SAC II)*	*26/08/1997*	*35/10*	*43.1*	*66.9*	*66.9*	*2008-2032*	*-*	*2.926*
24.	*Կառուցվածքային բարեփոխումների տեխնիկական օգնության վարկ II (SATAC II)*	*26/08/1997*	*35/10*	*3.6*	*5.6*	*5.6*	*2008-2032*	*-*	*0.143*
25.	*Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ III (SAC III)*	*22/12/1998*	*35/10*	*46.2*	*71.7*	*71.7*	*2009-2033*	*-*	*2.289*
26.	*Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ IV (SAC IV)*	*22/05/2001*	*40/10*	*38.4*	*59.6*	*59.6*	*2011-2040*		*1.100*
27.	*Կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ V (SAC V)*	*14/03/2003*	*40/10*	*30.2*	*46.9*	*46.9*	*2013-2042*	*-*	*0.409*
28.	*Դատաիրավական բարեփոխումների ծրագիր (Judicial Reform Project)*	*14/12/2000*	*40/10*	*8.6*	*13.3*	*6.849*	*2010-2040*		*0.097*
X	*Տնտեսական քաղաքականություն*								
29.	*Օտարերկրյա ներդրումների և արտահանման խթանման ծրագիր (Foreign Investment and Export Facilitation Project-LIL)*	*25/04/2002*	*40/10*	*0.8*	*1.2*	*0.579*	*2012-2042*	*-*	*0.008*

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

Աղյուսակ 3.

	Համաշխարհային բանկի կառույցը, վարկավորման ոլորտը և վարկի անվանումը	*ՀԲ-ի հավանության ամսաթիվը, տարին*	*Ամբողջ/ արտոնյալ ժամկետը*	*Գումարը, մլն. ՀՓԻ*	*Գումարը, մլն.դոլար*[23]	*Բաշխվել է 2004թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դր., մլն. դոլար*	*Հիմնական գումարի մարման ժամանակահատվածը*
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
	ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ (IDA)			*101.6*	*157.9*		
I.	*Ենթակառուցվածք*						
1.	*Համայնքային ջրմուղ-կոյուղու ծրագիր (Municipal Water & Wastewater Project)*	*4/05/2004*	*40/10*	*15.4*	*23.9*	*1.058*+0..993*	*2014-2044*
2.	*Քաղաքային ջեռուցման ծրագիր (Urban hitting)*	*15/09/2004*	*40/10*	*10.0*	*15.5*	*0.485**	*2014-2044*
3.	*Երևանի ջրմուղ-կոյուղու ծրագիր (Yerevan Water & Wastewater Project)*	*13/04/2004*	*40/10*	*20.0*	*31.1*	*0.725**	*2014-2044*
II.	*Գյուղական ոլորտ*						
4.	*Գյուղատնտեսության բարեփոխումների աջակցման*	*04/05/2004*	*40/10*	*1.2*	*1.9*	*Ամբողջ.*	*2008-2032*

[23] *Ընկերակցության միջոցները արժեզրկված են Հատուկ Փոխառության Իրավունքներով (ՀՓԻ): ՀՓԻ-ի դոլարային համարժեքը հաշվարկվել է 2004թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին ՀՓԻ/ԱՄՆ դոլար փոխարժեքով, որը կազմում էր 1.55301 ԱՄՆ դոլար:*

**Նշված գումարները տրամադրվել են ծրագրի նախապատրաստական աշխատանքների նպատակով:*

	լրացուցիչ վարկ (Agricultural Reform Support Supplement Credit)						
5.	*Ոռոգման պատվարների անվտանգության ծրագիր II (Irrigation Dam Safety Project II)*	*10/06/2004*	*40/10*	*4.7*	*7.3*	*-*	*2014-2044*
III.	*Սոցիալական ապահովություն*						
6.	*Հայաստանի սոցիալական ապահովության և ղեկավարման ծրագիր (Armenia Social Protection and Administration Project)*	*10/06/2004*	*40/10*	*3.6*	*5.6*	*-*	*2014-2044*
IV.	*Առողջապահություն*						
7.	*Հայաստանի առողջապահության համակարգի արդիականացման ծրագիր (Armenia Health Systems Modernization Project)*	*10/06/2004*	*40/10*	*13.0*	*20.2*	*0.753**	*2014-2044*
V.	*Կրթություն*						
8.	*Կրթության որակի և հավասարության ծրագիր (Education Quality and Relevance Project)*	*20/01/2004*	*40/10*	*13.2*	*20.5*	*0.882* +0.950*	*2014-2043*

VI.	*Պետ. սեկտորի կառավարում*						
9.	*Պետական սեկտորի արդիականացման ծրագիր (Public Sector Modernization Project)*	*4/05/2004*	*40/10*	*6.8*	*10.6*	*-*	*2014-2044*
VII.	*Աղքատության կրճատում*						
10.	*Աղքատության կրճատման աջակցման վարկ (Poverty Reduction Support Credit-PRSC)*	*18/11/2004*	*40/10*	*13.7*	*21.276*	*-*	*2014-2044*